

„Lechner Ödön Társaság“

Irta: Herman Lipót

Szeretnék szép szavakat találni lelkesültséggem kifejezésére afőirrt, hogy a mai napon: 1928 június 10-én — Lechner Ödön halála napjának 14. évfordulóján — volt tanítványai, követői, barátai s tisztelőinek egy csoportja megalakítja a »Lechner Ödön Társaságot«. Célja: zseniális építőművésznünk emlékezetét intézményesen fentartani, az ő szellemében és tanításai szerint magyar nemzeti művészetet propagálni, eszméinek híveket szerezni s az igaz művészet ügyét szolgálni.

Lechner Ödön

Minden nemzetnek vannak zsenijei, de a kultúrfokot az jelzi, megbecsüli-e a nép a sors rendkívüli ajándékát, az emberek e virágait. Magáévá teszi-e a tanulságokat, melyeket a nagy művészek alkotásai reprezentálnak, általánossá válnak-e az igék, melyeket a próféták hangoztatnak, az eszmék, melyeket formába öntenek?

A zseni kiemelkedik környezetéből, a tömeg számára kezdetben megközelíthetetlen, felfoghatatlan. A kortárs gyakran hamis képet alkot magának róla — nehezen értvén őt meg, szinte gyűlöli. Gyakran sok idő múlik el, míg széles rétegbe szűrődik nemes, nagy tanítása.

Lechner Ödön rendkívüli tehetségű művész volt, az építőművészetre csodálatos módon teremtve, a mesterség ismeretét társait sokszorosan felülmúlva — bírta. Még mielőtt tudatára jött volna a nagy hivatásnak, melyet géniusza sugallt, már sok tanujelét adta annak, hogy rendkívüli képességek ura.

Látnoki ereje — mely minden zseninek sajátja — megéreztetni vele, hogy nagyobbra hivatott, mint talentumos társai. Megérzi, hogy rá vár a feladat, kiben a nemzeti művészet szükségességének érzete öntudattá vált, hogy a kezdeményező lépéseket megtegye: új utakat törjön, új lehetőségeket teremtsen ott, hol más szem számára semmi sem mutatkozott. Megérezte, hogy nemzetére olyan megpróbáltatások várnak, melyek elviselésére kultúrájának mindenirányú erőfeszítésére lesz szükség: öntudatának erősítésére, önállóságának érzetére. Mi erősíthet meg egy népet erejének tudatában jobban, mint felismerése annak, hogy külön egyéniség a többi nép között, harmonikus erényű, kiváltságokban gazdag; eredeti irodalma, költészete, művésze: saját formájával van, mely lelkülete legnemesebb tulajdonságaiból táplálkozik — annak külvilágra vetített lényege, képe.

Ezeket a magától értetődő dolgokat ismételnünk kell, hogy annál szembezőköbb legyen a zseni tragikumuma

*

Lechner Ödönt, mikor az ideális, egyszerű eszméket szavakban, alkotásokban kinyilvánította, nem fogadta megértés, hála. Az értetlenség, köznapiság, tehetségtelenség önzése hatalmas csapatokat állított fel haragra vala szemben. Az alacsonyrendűség jól érzi, hogy ha a kiválót engedi érvényesülni, az az ő vesztét jelenti. Jön itt egy építész, ki művésze a mesterségnek, kiben a zsenialitás lángja lobog: eszméi kézzelfoghatóan legnagyobb hasznára szolgálnak; a művészetnek, kultúrának, nemzetszeretetének; megvan a képessége hozzá, hogy ideált csodálatosan meg is tudja valósítani — vége van a tudatlanságnak, régi formákon való rágódásnak, értelemnélküli ismétlésnek, jól fizető izléstelenségnek: jaj nekünk, ha a jó győzedemeskedik!

Megindul a harc, mely évtizedeken keresztül tartott (sajnos, tart még ma is.) Lechner Ödön lassanként átváltozik eszméinek propagálásában ezeknek szinte mániákus perszónifikálójává. Munkái elvégzése mellett (szerencsésére az országnak, minden akadály ellenére néhány remekművét mégis létrehozhatta) fáradhatlanul agitál, embertől emberhez járva, tanít, magyaráz, rábeszél, ernyedetlenül propagálja igazát, a művészetnek, az egyéniségnek, a nemzeti szellemnek igazát. Nem nézi, sziklára, termőföldre hull-e az értékes mag — »valahol majd csak gyökeret ereszt« — biztatja magát. De az ellenfelek sokszor győzedelmeskedtek. A tőzsdét, a kultuszminisztériumot, a fogadalmi templomot, a királyi várat nem az ő tervei szerint építették fel, építőművészi főiskolát nem adtak neki. Álmai: egész uccasorok, városrészek magyar stílusban, Lechner-stílusban nem épültek, hogy a világ érdeklődését joggal idevonhattuk volna.

A zseni tragikumuma, hogy környezete, kora nem érti meg, itt — mint oly sokszor — megismétlődött.

*

Ellenfeleinek legnagyobb érve ellene az

volt (ezt még ma is gyakran hallani), hogy a népies motívumok, melyeket a magyar népművészet kincseshányajából merített, — építészeti célokra alkalmatlanok. Még ha ez kevésbé zseniális kezek feldolgozásában igaz is volna, hadd álljon itt ellenbizonyítékul a postatakarékpénztár Hold uccai épületének példája. E csodálatos mű egyéb hatalmas kvalitásai mellett örökidőkre szóló dokumentuma annak, hogy Európaszerte minden művészi célra alkalmatlannak bizonyult úgynevezett »szecessziós« formák és vonalak egy igazi zseni kezében hogyan válhatnak egy remekmű organikus részeivé. De ezt cselekedte a népies »szív« és »tulipán« motívumokkal, a »páva-szemékből«, melyek bútorokon, kancsókön, mézeskalácsokon, szűrőkön, pásztorbotokon, fejfákon szerepelnek.

Megismételte a kertész csodálatos mesterművét, a népművészet naiv formáit az erre alkalmas forrongásban, kialakulásban lévő ófrancia, óangol stílussal keresztetve, új formákat hozott létre. Megkereste a rokonlelkű népek kitermelt stílusait, állítván, hogy hasonló előfeltételek hasonló eredményekre kell, hogy vezessenek s ebben a szellemben próbált nekünk otthonos szépségeidelt teremteni. De kísérjük figyelemmel remekműveit, hogy csak néhányat említsünk: a szegedi városháza tornyát (1882—83); a kecskeméti városházát (1893), az Iparművészeti Múzeumot (1893), a kőbányai templomot (1894), a Földtani Intézetet (1896), a Postatakarékpénztár épületét (1899), a MÁV Nyugdíjintézet épületét (Drechsler, 1883), merüljünk el csodálatos részleteikbe, terveibe, me-

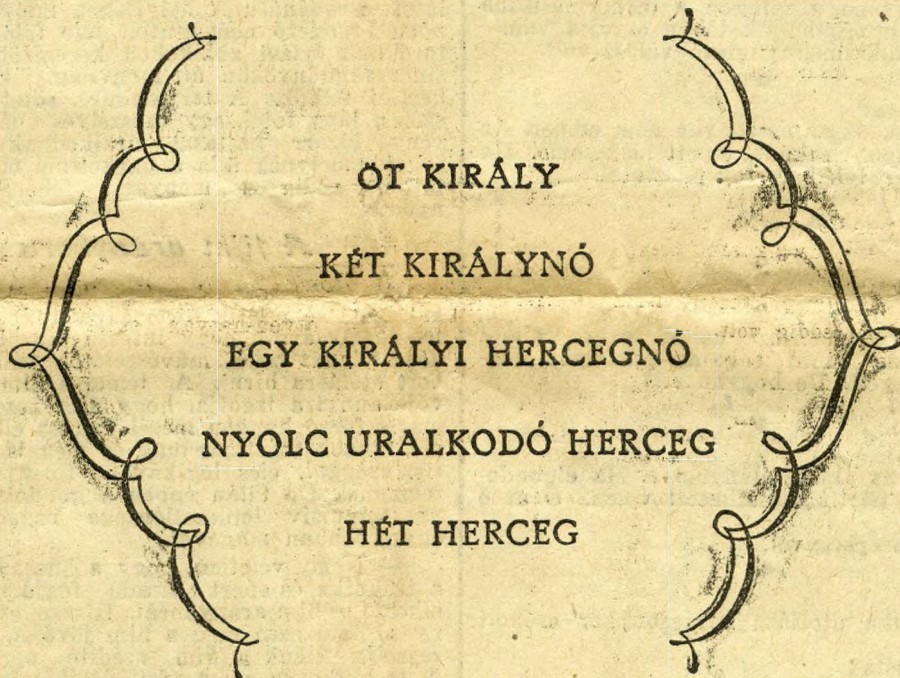
lyek nem épülhettek fel: a művészi formaképzés, a zseniális szellem ezer és ezer kitalálási, a lángész kezében minden logikussá, organikussá alakulás számtalan példáját találjuk.

Nézzük életpályáját, művészeti vágyainak sorsát, az az ijesztő kép tárul elénk, hogy vak-sággal veri meg az embereket a sors. Ezért van, hogy az apostolok meghalnak a testvéri szeretetért, 2000 éve ez az eszme mégsem válik vérré. Újabb és újabb vértanukra, szentekre van szükség, hogy feláldozzák magukat szent eszmékért. A zsenik sem tudják előrevinni az emberiséget? Az emberek nehezen tanulnak. Közhelyeket kell számukra teremteni s ezeket is mindig újabb és újabb formában feltálni.

*

Milyen hát a zseni arca. Mikor a Kossuth-szobrot felállították Pesten, vita támad a művész-társaságban — szabad-e a szobrásznak saját arcvonásain keresztül érzékeltetni az emlékműben azt, kit az ábrázolni van hivatva. Az Ady-szobor pályázatoknál is felmerült e probléma. Kossuth beszádeiben, irataiban százszor és száz oldalról világítja meg magát — ilyen vagyok, ez vagyok. Ady halhatatlan verseiben megmutatta, milyen a zseni képe. Ime, mikor ábrázolják a zseniket — már idegen test, idegen szellem tolakszik közbe, meghamisítódik a zseni arca.

A »Lechner Ödön Társaság« arra alakul, hogy összehordja, összegyűjtse írásban, sokszorosítsa képekben a zseninek arcát, lelkének igaz képét, vágyainak, ábrándjainak gazdag virágos- és gyümölcsös kertjét. Hitének, eszméinek, művészi lelkületének propagálásával, gondolatainak terjesztésével megörökítse Lechner igazi arcát, népszerűsítse azt a meggyőződést, hogy Lechner Ödön inkarnációja a művészetnek és nemzeti gondolatának.

nyitja meg a Cadillac-autók arisztokrata-tulajdonosainak hosszú sorát

A Cadillac-autó vezető helyét kecses, előkelő, harmonikus vonalainak, izléses, ragyogó színeinek, tökéletesen nyugalmas utazást biztosító kényelmének és feltétlen biztonságának köszönheti. E tulajdonságok révén vált a Cadillac az előkelőség, a reprezentáció kocsijává.

Az 1928-as Cadillac 25-esztendő tradícióinak minden kiváló eredményét egyesíti magában; de ezen felül újabb értékekkel lett gazdagabb szerkezetének finomsága és modern, stílusos eleganciája által.

A híres 90° Valaku 8-hengeres motor páratlan erőt és teljesítőképességet ad e kocsinak. Alacsony, a talaj

szintjétől 22,5 cm. távolságban fekvő vázának vonalai eleven és nemes szabásúak; speciális modellje megközelíti a bámulatos 4 méteres hosszúságot.

Az utasfülkében rendkívül széles fotelülések biztosítják a legnagyobb kényelmet. A kocsi anyaga és kivitele a legapróbb részleteiben is egyaránt kiváló. A bennülők kényelmét, az utazás kellemes voltát növelik a kocsi egymásbakapcsolt hátsó hosszrugói.

A Cadillac diadalmas megvalósulása egy luxusautomobil felülmulthatatlan szerkezetének és tökéletes szépségének.

CADILLAC

a General Motors gyártmánya

Automobil Kereskedelmi Részvénytársaság, Budapest V
Vörösmartyúr 3.